
2005
ÖRÖKSÉGVÉDELEM

Söjtör

ÉPÍTETT ÉRTÉKEK **Söjtör** —

1. Történeti leírás
2. Építészeti értékek védelme
3. Régészeti értékek védelme

Készítette: **Lukács Beáta** okl. építészmérnök
www.lukacsbeata.hu

ÖRÖKSÉGVÉDELEM - ÉPÍTETT ÉRTÉKEK

TÖRTÉNETI LEÍRÁS

Adottságai: Söjtör a Kelet-Zalai Dombság területén fekszik. A völgyekben főleg réti és lápföldek találhatók. Adottságai a növénytermesztés és állattenyésztés számára kedvezőek. A gazdasági folyamatokba való bekapcsolódást azonban akadályozza, hogy a közforgalom elkerüli a falut. A falu jelenlegi főutcája a Deák Ferenc utca az első katonai felmérés idején(1783) még egyszerű dűlőút volt. A mai, és a XIX. században kiépült út nyomvonala csak abban különbözik, hogy a mai a felső temetőt keletről kerüli el. Az 1890-ben épült vasút szintén elkerüli a falut. 1891-ig a kapornaki járáshoz tartozott, majd a zalaegerszegihez.

A falu külterületén, melyet 1960 körül csatoltak át Söjtörtől Pusztaszentlászlóhoz Árpádkori falu nyomait találták a régészek egy 220 nyughellyel feltárt temetőben. Két periódusban temetkeztek 1070-1100 között és az 1130-s évek elején, II. Béla királyságának korában, más pogány szertartás szerint.

De 1100 körül már itt is megerősödött a kereszténység, valószínű boronafalu temploma volt a falunak a boronaházak között, melyek nyom nélkül elpusztultak.

A régészek feltételezése szerint már Árpád előtt több ezer évvel korábban a Válicka patak forrása közelében megtelepült az ember.

Söjtör-Pölöske-Bak hármashatáránál 21 halomsírt találtak.

A berekfalu területén egy nagyterjedésű római villagazdaság nyomait azonosították a III-IV. századból.

A mai Petőfi utcában IX. századi csontvázas és hamvasztásos temetőt találtak 26 sírral.

A mai Zala megye területe a IX. században a keleti frank birodalom tartománya. Zalavár térségéből (Mosaburgból) igazgatja Pribina szláv fejedelem, majd fia **Kocel**. Az egyházi hatalmat a salzburgi érsekség gyakorolja.

A IX. század végére megérkeznek a magyarok.

Gyepűvonalat rendeznek errefelé és fegyverrel szolgáló népeket telepítenek a határra. A betelepülő várjobbágyságból alakult ki a köznemesség, a várszolgákból a 2-3 század elteltével a jobbágyság. Az 1060-70 -es években telepítették le Deáksűrű-Urbónak terület lakosait.

A Söjtör nevet először 1214-ben kelt oklevélben említik.

A falu neve a sajtár szóból származik, mely feltehetően a település fekvésére, az öblös katlanra utal.

1259-ben pedig a falut Zalavárhoz tartozónak említik írásos adatok.

Első temploma 1100 körül épült a mai felső temető dombján.

Szent Adorján vértanú légióskatona nevét viseli.

Egy 1356-ban kelt dokumentum szerint Remetén, mely a mai söjtör része szintén templom állt a Boldogságos Szűznek szentelve.

A középkori söjtöri határon belül a következő lakott falurészek alakultak ki északról délre haladva: Felső-Söjtör, Németfalva (ma Tüskési dűlő), Alsó-Söjtör, Remete Bükkalja-völgy),

A XII. sz.. második felében jelenik meg az első ismert birtokos család, a Hoholt nemzetséghez tartozó türingiai lovag (Hahót) III. István hívására.

Sok jeles Hahót-nembeli főrangú személyt tart számon a történelem. (Buzád ág is ide tartozik-buzácska)

1383-ban megjelenik Széchy Miklós (későbbi nádor), akinek az özvegy Mária királynő adományozta Söjtört.

A XV. Sz. végén tűnik fel a Hássági család. 1610 körül jelenik meg házasság révén a Hertelendy család (majd az ő utódaival a Deák-Tarányi család), majd 1650 körül a Séllyei család.

1700 körül a Balogh, Patay, Mátay család, majd Horváth Ferenc.

1750 körül Fatér Pál, Sümeghy és boldogfai Farkas család.

Horváth Ferenc és Ugranovics Franciska nevű leánygyermeké tolnai gróf Festetics János felesége lesz és vélhetően ők építik Söjtör egyetlen igazi kastélyát, mely még ma is áll.

A Deák család birtokait a „Haza Bölcsének” nagyapja Deák Gábor szerzi Hertelendy Annával kötött házasságával 1760 körül, majd 100 év múltán Deák Ferenc eladja sógorának a földeket Ondeshuber Józsefnek, majd a Tarányiaknak.

A Deák-kastély és többalakásos telke már Deák szerzemény lehet.

A kastély a kvártélyházból (laktanyából) alakították ki.
A falu határában az un. Öreghegyen, melyet az ezerötszázas években még Vár-hegynak hívtak volt egy kerek alaprajzú sáncolt földvár, az úgynevezett Gyürke vár.
Azt feltételezik, hogy III.Buzád apja építette a XII. sz. végén.
Az Öreghegy lehetett a söjtöri szőlőhegy elsőként betelepített része.
Onnan sorakoznak innentől kezdve a pincék az un. Hegyháton.
A XIV. sz. közepén már 2 temploma is volt a falunak a felső söjtöri, a Szent Adorjának szentelt és az alsó söjtöri a „régebbi Remete” a Boldogságos Szűz tiszteletére.
A XIV. sz. közepén nemzetségi monostor épül a ferencesek körébe sorolt mariánus szerzeteseknek, mely elsősorban temetkezési helyül szolgált a Hoholt család tagjai számára.
1533-ban vélhetően fölégették a rabló csapatok.
A nemesi falurészt a XI.sz. 2. felében mintegy 150-n lakhatták.
Okkal következtethetünk arra, hogy a középkorban is nagy lélekszámú település, 300-500 élnek a falu **fűzér boronaházaiban**, s gazdálkodnak, művelik a földet, állatot tartanak, robottal szolgálnak akik nem katonáskodnak.
Az 1549-s rovásadó összeírás a portákon és zsellérekén kívül a jobbágytelkeket említi, melyek az erdőirtásból keletkezett új telkek. Ezek átlagos mérete 14 hold. Az említett pár évtizednyi periódusban közel 500 hold erdőt irtottak ki és vontak be a mezőgazdasági termelésbe.
A török elleni küzdelemnek részese volt a szőlőhegyre ragasztott Gyürke vár is.(Úgy dudorodott a tetőn, ahogy a gyürke –kiforrás- a kenyér testén).
A legenda szerint a régi falu és temploma akkor pusztult el, amikor a török a várból lőtte a települést. (Ez csak Németfalu lehetett) Ekkor került a Haragos kútba a régi templom harangja,
1577-ben Hárshelyi Imre Söjtör nevű castellumán –erődített udvarházán- csellel rajtaütött a török .
1648-ban a török Söjtörig jött fel. A falut elfoglalta, 1690-től a falu török földesurának a kanizsai Mehmet Iszpaya szpáhinak adózott.
A falu elnéptelenedett. 1699-ben mindössze 12 lakott adóköteles porta volt.
Főleg Mária Terézia uralkodásának évtizedeiben konszolidálódik a térség és az itt élők helyzete.
1750.ben a gazdák (családok) száma már 84, a zsellérfamíliáké 14.
1770 körül 144 jobbágycsalád van 846 lélek. Ezek között 13 juhászcsalád (336 juh) 6 molnárcsalád (28), 3 zsidócsalád (1 mészáros és pálinkafőző, 1 mészáros és kereskedő és 1 foglalkozás nélküli) Összesen 1200 fő.

Először 1900-ban kér vásárjogot a falu. Állatvásárok ezek, a szükséges vásárteret a Tófeji út mentén, közel a Válickához veszi meg a falu. Itatóházat épít rá, és 1914-ben bekerítik. Később kirakodó vásár lesz és átvándorol az országútra, a Farkas-kastélytól a Lichtenberg asztalosműhelyéig az út mindkét oldalán.

A faluközösség épületvagyonja szegényes:

Jegyzőlak, mely később gyógyszerár lesz, 1895-ben döntenek a megvételéről. Ferencz Mihályné Boncz Erzsébet háza lesz a lakás, és az udvaron iroda meg bikaistálló épül. 1883-ban összedül a régi börtön és az új csendőrlaktanya elkészültéig a gazdák felváltva kell őrizték és ellássák saját portájukon a rabokat.

1902-ben épül az új vágóhíd a Tófeji út északi oldalán félúton a Válicka felé.

1914-ben korszerűsítik.

A falu az 1920-s 30-s években élte virágkorát. Három vegyeskereskedés, egy Hangya-bolt, két szatócsüzlet, négy kocsmá és gőzhengermalom is működött itt, a gazdák tejszövetkezetbe tömörültek. A 32 iparos nemcsak a falu, hanem a környék lakosságát is kiszolgált. A negyvenes évekre több mint kétezeröttszázan laktak a községet.

1923-ban megveszik a Csordás féle házat a falu szegényházának, de már 1936-ban csúfsága a falu főutcájának. Gróf Festetics Sándor felajánl egy telket, az új szegényház 1938-ra épül fel. Építőmestere Tóth Ferenc.

1922-ben Pajthy Elek plébános javasolja, hogy Söjtör vegye meg a Fábián-kastélyt kultúrháznak. Nem volt rá pénz.

1929-ben ugyanez a ház eladó, mint Búza Vendel háza, a körállatorvosnak nincs pénzük megvenni.

1940-ben mutatják be az új községháza terveit, mely magába foglalja a kultúrházat is.

A kivitelezési pályázatot Tóth Flórián a falu építőmester vállalkozója nyeri el. Nyolc év múlva épül fel. Három iroda, két irattár, egy küldöncszoba, egy előszoba és a 15x6m-s tanácsterem a „kultúrház”.

Söjtör 2. katonai felmérés

Építészeti értékek védelme

MŰEMLÉKEK

DEÁK KÚRIA

A helyiek kastélynak nevezték. Felújítási munkálatai 1999-ben kezdődtek. Megújult a tető, majd 2002 tavaszán az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ munkatársai csodálatos kulturális értéket fedeztek fel: előkerültek a füstöskonyha maradványai, valamint az emeleti szobák falfestései.

A sőjtöri Deák-kúria bejárata fölött 1897-ben, a millenium alkalmából Zala vármegye közönsége által készíttetett emléktábla – Wapper Ignác zalaegerszegi kőfaragó munkája – hirdeti: e helyen született Deák Ferenc 1803. október 17-én.

A robusztus, egyemeletes épületet egykor a megye kezdte építtetni katonai szállásháznak. Már álltak falai, amikor Deák Ferenc nagyapja, Deák Gábor 1768-ban megvásárolta. Akkortájt a megye több feleslegessé vált kvártélyházát eladta, Deák Gábor vette meg a tófejit és a tárnokit is. A söjtöri házban a boltozatok, a tető, a belső vakolás, meszelés, az asztalos, lakatos, üveges munkák, a cserépkályhák elkészíttetése az új gazdára várt, végül építési kiadásai legalább kétszeresét tették ki a vásárlás összegének.

Bár írott forrás nem áll rendelkezésünkre, s a műemléki feltárás sem adott választ az al secco technikával készült falfestések keletkezésének pontos idejére, de valószínű, hogy már kettejük megrendelésére születtek házuk szobáinak díszei. Készülhettek akár 1791-ben, februárban ugyanis a söjtöri kúria belső telkén az összes épület, sőt a nagy ház födele is „nagyobb részén porrá s hamuvá lettek”. Id. Deák Ferenc akkor felesége hozományából javíttatta ki a károkat. A restaurátorok kétféle festési stílust, illetve későbbi javítás nyomait figyelték meg.

Hazánkban különleges ritkaságnak számít az, hogy világi lakóépületben ehhez hasonló falkép-együttes fennmaradjon. Bár az első, szondázó feltárás alkalmával előkerült részletek ígéreténél jóval töredékesebb kép tárult fel a restaurátorok

előtt, a kúria emeleti szobáiban ma látható festett falak a zalai köznemesség életmódjának, gondolkodásmódjának egyedülálló tanúi.

Az apa, Deák Ferenc halála után, 1808-ban készült hagyatéki leltárból megismerhetjük a kúria akkori beosztását, azonban csak vázlatos képet nyújt annak berendezéséről. Az emeleti négy helyiségen kívül szelölő szobaként jelzi az előteret; a földszinten a konyha melletti szoba berendezését sorolja fel. Ez meglehetősen zsúfolt, inkább raktárszerű volt, több asztal, 14 szék mellett almáriumok, köztük „Aufsatz (tálaló) almárium” állt benne. Eredetileg feltehetően ebédlőként hasznosították, jóllehet ágy és mosdó is volt itt; akkor még nem különültek el egymástól élesen a különféle funkciójú lakószobák. A többi szoba berendezése, a kis számú, a kor újabb ízlésének megfelelő puhafa bútorok arra utalnak, hogy az értékesebb, örökölt darabokat elszállították, mert idős Deák Ferenc elköltözése, majd halála után a kúriát csak alkalmilag lakták.

Eötvös Károly leírása szerint földszintjén az 1900-as évek elején posta működött, korábban egyik szobáját a zsidó hitközség imahelyként használta. A két világháború között körorvosi lakásnak és rendelőnek

adott otthont.

Deák Ferenc éppen a kis tornácos házban született.

Az 1975-ös műemléki rekonstrukció során bontottak le a 19. században az északi falához ragasztott toldalékot. Az akkori földemcsere során tűnt el végleg a mennyezetek eredeti festése is.

A KONYHA

A műemléki feltárás során e helyiség öt periódusát tárták fel a szakemberek. Rekonstrukciója a 18. század végi, 19. század eleji állapotnak, azaz a feltárás első időszakának megfelelően készült. Ekkor járószintje mélyebben volt, mint a többi helyiségé, három sor téglából rakott lépcsőn közelítették meg. Az eredeti lépcsőt ma faborítás védi. A 18-19. században a konyha szabadkéményes volt. A dongaboltozatos helyiséget egy füstgerenda és a fölé emelt fal választotta két részre. Közepére egy nagyobb méretű kemencét raktak téglából, balról tüzelőpadkával, jobbról egy kisebb kemencével. A középső kemence előtt téglával bélelt beálló gödör volt. A konyhából fűtötték a szomszédos helyiségek cserépkályháit, a falban lévő nyílások elé füstelterelő vájatokat építettek.

Az ódon falépcsőkön felfelé haladva az első pihenőn Than Mór 1874-es Deák-portréjának olajnyomatú változatát láthatjuk. A második lépcsősor melletti falfülkét a felújításkor alakították ki a negyedik szoba ajtajának befalazásával.

A délnyugati sarokszobáról Deák Ferenc gyámleánya, Vörösmarty Ilona is megemlékezett. „E háznak is meg volt a „nagy szobája” vagy „terme” mely kisebb curiákban is feltalálható, s a söjtöri ház termének falait freskók fedték, a család állítása szerint, azok a hét vezért ábrázolták.” Valóban, portrék töredékei kerültek elő. Tükrös keretezések, szürke, rózsaszín sávok, és sárga szívsoros lécek övezik a falmezők zöld alapszínű felületeit. Szalagra fűzött vonalas és gyöngyözött keretű medalionba foglalták az arcmásokat, Az ablakbélletekben, a keskenyebb falsíkokon mitológiai ábrázolások voltak, mint azt az egyetlenként előbukkant, szintén ovális keretbe foglalt Vénusz ábrázolás sejteti.

A vezérek arcvonásait nem ismerhetjük, csak kettőben láthatók a jellegzetes süvegek részletei, az egyikük alatt a KEVE név olvasható. E falképek ikonográfiai előzményének a 17. században, Nádasdy Ferenc (1625-1671) gróf támogatásával Nürnbergben megjelent metszetes könyv, a Mausoleum vezéralakjai tekinthetők, melynek két évszázadon át hatottak a magyar történelem alakjait megjelenítő művészekre, lehetőséget adva az erősödő nemzeti öntudat ápolására. Kis kiállításunkon bemutatjuk a Mausoleum címlapját, Keve alakját, egy későbbi portrégyűjteményt, és néhány sorozatban gyártott, színezett metszetet is a 19. század végéről.

E férfias szobába kerül a klasszicista, diófa könyvszekrény, mintegy szimbolizálva a haladó zalai köznemesség kulturális igényességét, valamint a Hertelendy család hagyatékából származó empire szalongoarnitúra néhány darabja. Az előtérből fűthető, sarkokban álló egykori cserépkályhák – az itteni rekonstrukció – helyét mindegyik helyiségben márványos festés jelzi.

A második szobában egy 18. századi, kétajtós copf stílusú ruhásszekrény látvány uralja a teret. Kehidáról, a hagyomány szerint a Deák család hagyatékából került a Göcseji Múzeum gyűjteményébe. A nemes tölgyfa, dió és kőris intarziával díszített, faragott bútor akár a korabeli berendezéshez is tartozhatott.

A Spissich család hagyatékából származó copf, harmonikás fedelű női íróasztal, egy biedermeier játékasztal, valamint a 19. század második feléből származó klasszicizáló díszítésű cserépkályha került még ide. A falak színvilágát hideg zöld betétmezők és szürke plasztikus vonalazások határozzák meg.

A harmadik helyiségben rózsaszín-zöld-szürke plasztikus vonalazással, gyöngysorral keretezett babérkötegekkel díszített tükrös osztások láthatók.

Az északkeleti sarokszobában kilenc tájképi jelent nyomai tűntek elő. Gazdag ornamentális, architektonikus keretezések hozták létre az illuzionisztikusan besüllyesztett, felfűzött gyöngysorral övezett képmezőket, Az így létrejött „tükrök”-be gazdagon díszített virágfüzéreket lógattak. A könnyed, a tavasz-nyár színeivel megfestett jelenetek, üde, rózsás virágfüzéreket bizonyossá teszik, hogy ez volt Sibrik Erzsébet szobája, a magánélet színtere. A tájképekbe komponált életképek közül a táncolók jelenete, az udvarló pár és a zöld kalapos figura alakját sikerült megmenteni.

Építészeti értékek védelme

MŰEMLÉKEK

FESTETICS KASTÉLY

A napjainkban iskolának otthont adó épület a Festetics család kastélya volt, az 1820-as években épült klasszicista stílusban. Festetics Sándor (1805-1877) császári, királyi kamarás élt itt családjával. Leányuk, Festetics Mária (1839-1923) Erzsébet királyné udvarhölgye volt. Szüleivel gyakori vendége volt a nyarakat Pusztaszentlászlón töltő Deák Ferencnek. Amikor 1871-ben udvarhölgyet kerestek Sissi mellé, Máriára esett a választás, aki Deák Ferenc és Andrássy Gyula gróf ösztönzésére elfogadta a megbízatást. A királyné megszerette, s állandó kíséretének tagja lett. 1898-ban Erzsébet-rendet kapott. Udvarhölgyként teljesen alárendelte magát ennek a szép szolgálatnak; ez alatt az időszak alatt csak a kilenches évenkénti szabadságok idején volt vendége Söjtörnek. Testvéröccse, a huszárkapitány Viktor korai halála után Ő igazgatta a söjtöri birtok ügyeit. Végtelenül szerette söjtöri otthonát. 1946-ban beköltözött az épületbe az első iskola, egy mezőgazdasági középfokú oktatási intézmény, megyei kezdeményezésre. 1953-tól pedig itt működik a falu általános iskolája. A Deák Ferenc Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda 1993-ban vette fel a haza bölcsének nevét.

Építészeti értékek védelme

MŰEMLÉKEK

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Szent László királyunk 1092. évi törvénykönyve alapján a XII. században feltételezhetően már volt temploma a falunak; borona templom a mai „felső” temető dombján.

A falu neve egy 1214-es keltezésű oklevélben szerepel először és egy 1356. évi oklevél már beszél Felsőöjtör Szent Adorján tiszteletére szentelt templomáról, valamint Alsóöjtör helyén Remete nevű településről s annak templomáról, mely a Boldogságos Szűznek van szentelve – vélhetően valahol a mostani templom helyén.

A veszprémi káptalan irata 1421-ben Öjtörrel kapcsolatban már csak egy templomot említ, ahol egy Péter nevű pap szolgál. A XV-XVI. századból több plébános ismert.

Köves András veszprémi püspök 1554-ben feldúltan írja, hogy a protestáns hit gyökeret vert e térségben s a katolikus hitet megrendítette. A öjtöri András nevű pap már nyíltan protestáns. A XVII. században váltakozva hol evangélikus, hol református lelkész áll a falu élén.

A XVIII. században újra katolikus a falu népe, mivel a tanító, Horváth Ferenc is katolikus hitű. A veszprémi püspökség 1748-ban Sőjtör szent Jakabnak szentelt fatemplomáról emlékezik meg.

A jelenlegi templomot 1756-ban kezdték építeni a kegyurak (köztük volt Deák Ferenc édesapja is) pénzén, a falu népe keze munkájával. 1779-ben lett teljesen készen, Szent Jakab tiszteletére szentelték. Tervezői, építőmesterei ismeretlenek; de mesterségük értői voltak, mint azt a templom – kitűnve a környék hasonló korú templomai közül – szépségével, arányaival, monumentalitásával bizonyítja. Homlokzati tornyos, egyhajós barokk templom. Szentélye ötszögletes záródású. Eredetileg homlokzatán három bejárati ajtóval, a déli falon szintén egy bejárattal.

1824. augusztus 15-én – Nagyboldogasszony napján – a nagymise alatt egy szörnyű villámcsapás miatt az egész templom leégett. A zűrzavarban négyen meghaltak, 15 személy súlyosan megsérült.

1830-ra teljesen újjáépítették; de a teteje fazsindelyes maradt. A templomhajón 1951-ben cserélték cserépre, a szentély felett 1965-ben.

Főoltára barokk, pontosabban annak rokokó változata a szószékkel együtt. A főoltár képét Dorffmaister István (1729-1797) festette 1765-ben. Szent Jakab megdicsőülését ábrázolja (1950-ben restaurálták).

Oszlopos oltára tetején a Szentháromság angyalok kíséretében; lentebb Szent Péter és Pál, valamint Szent Ambrus és Ágoston nagyon szép, ember nagyságú faszobrai. Az egész oltár fából, faszegekkel készült. Márvány utánzatú festését Levisch Róbert szombathelyi oltárépítő készítette.

A szószék a főoltár stílusában készült, tetején a fiókait saját vérével tápláló pelikánnal – a minket saját testével és vérével tápláló Jézust jelképezve.

A szentély boltozatán a négy evangélistát ábrázoló négy kis aranyozott freskó látható; a diadalíven pedig a latin felirat (kronosztikon) a templom építési évét – 1779 – rejti.

A templomot utoljára a '80-as évek második felében újítták fel. A három kupola szekkó képét az azóta már elhunyt Závory Zoltán festőművész festette.

1993. október 17-én dr. Konkoly István szombathelyi megyéspüspök szentelte fel az új 15 regiszteres mechanikus orgonát, melyet Kiss István szombathelyi orgonaépítő mester készített.

A templom berendezésének több díszítő eleme – gyertyatartók, szobrok, festmények – sajnos már csak az eredetiek hű másolata, egy 2003-ban történt betörés óta.

ÖRÖKSÉGVÉDELEM - ÉPÍTETT ÉRTÉKEK

Építészeti értékek védelme

JAVASOLT HELYI VÉDELEM

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

**Deák Ferenc utca 12.
Deák Ferenc utca 24.
Deák Ferenc utca 43.
Deák Ferenc utca 82.
Deák Ferenc utca 115.
Deák Ferenc utca 116.
Deák Ferenc utca 134.
Deák Ferenc utca 178.
Deák Ferenc utca 194.
Deák Ferenc utca 237/a
Gene-hegyi kápolna.**

VÉDETT RÉSZLETEK

**Melléképületek
Zsaluk
Kőkeresztek
Kutak**

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: 1.

Cím: **Deák F. u. 12.**

Helyrajzi szám: 7

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A homlokzata polgári jellegű, jellemzők a szépen fennmaradt nyitható-emelhető zöld zsaluk, a bejárati előtér, kút és melléképület. védelmét javasoljuk.

Sorszám: 2.

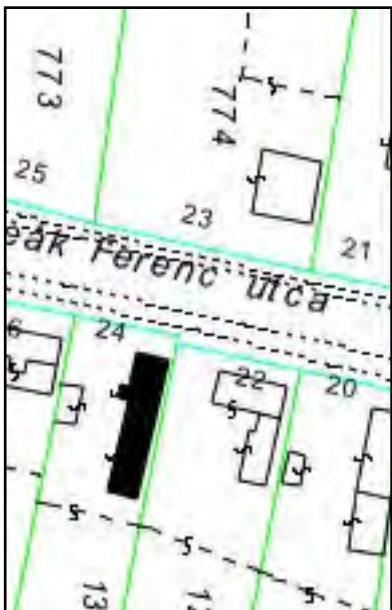
Cím: **Deák F. u. 24.**

Helyrajzi szám: 13

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Szépen megmaradt jellegzetes lakóház, előkertjében kerekeskúttal.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: 3.

Cím: **Deák F. u. 43.**

Helyrajzi szám: **755**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Jellegzetes söjtöri típusú épület, egy utcai ablakkal, szép oromzati vakolatdíszekkel, a tető enyhe megemelésével lefedett apró osztású üvegezett tornáccal, melléképületekkel. Az épületek teljes felújítása javasolt.

Sorszám: 4.

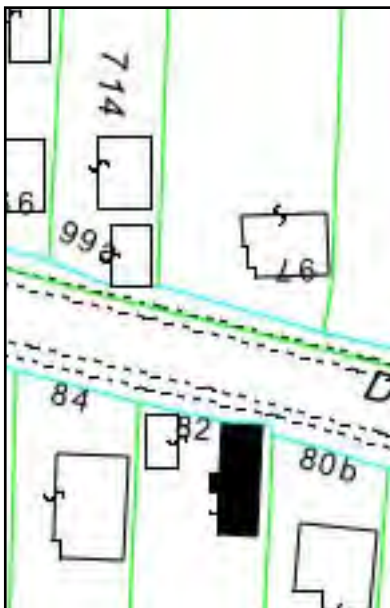
Cím: **Deák F. u. 82.**

Helyrajzi szám: **104**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A ház homlokzata polgári jellegű, szép arányok, jellemző részletek. Helyi védelmét javasoljuk. Az épület felújítása, a cementlábazat leverése és párolgtató vakolat-
tal való pótlása javasolt.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: **5.**

Cím: **Deák F. u. 115.**

Helyrajzi szám: **673**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A XX. Század elején épült üzlet utcai nyílászárói mintás fa szerkezetek.

Az épület felújítását, védelmét javasoljuk.

Sorszám: **6.**

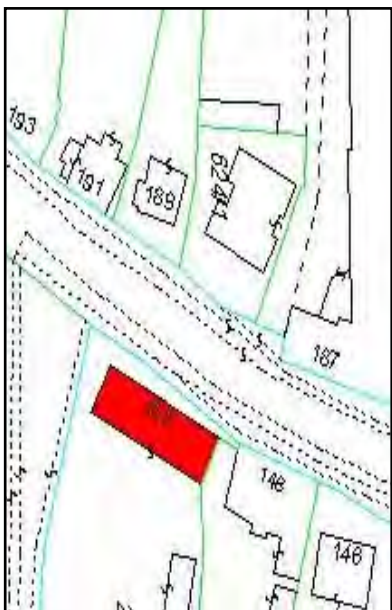
Cím: **Deák F. u. 150.**

Helyrajzi szám: **163/1**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A Deák Kúria melletti sarkon, a Milleneumi szobor melletti frekventált helyen egy szerencsétlenül átalakított ház polgári jellegű homlokzattal, de még meglévő gyönyörű melléképületekkel. Javasoljuk az utcai főépület homlokzatának korhű visszaállítását.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: 7.

Cím: **Deák F. u. 134.**

Helyrajzi szám: **162/1**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A ház homlokzata polgári kereskedőháza utal, a szomszédos 132-s számú házzal együtt. Szép és figyelemreméltó a két bejárati portikus. Az épületek felújítható állapotban vannak, gazdagságra utaló szép széles telkeken.

Sorszám: 8.

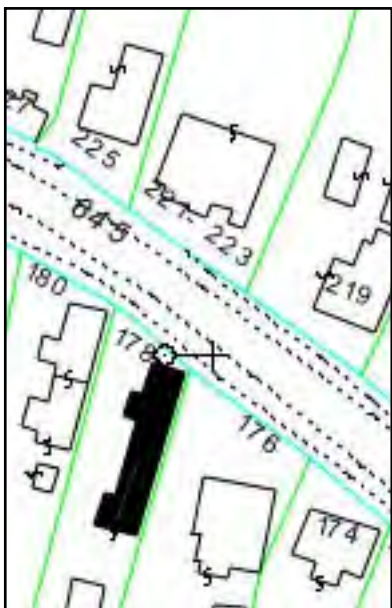
Cím: **Deák F. u. 178.**

Helyrajzi szám: **281**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Nagyon szép, de nagyon rossz állapotú épület, tönkrement fa bejárati tornác, kút, melléképület tartozik hozzá. Nagyon szép az ormfali padlásszellőző körüli vakolatdíszítés. Jó lenne megmenteni!

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: **9.**

Cím: **Deák F. u. 194.**

Helyrajzi szám: **162/1**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Az épület hagyományos arányrendszere és régi nyitható és alsó síkon kinyomható zsalurendszere figyelemreméltó, de a hiányzó vakolat helyén látszik, hogy korábban üzlet volt, ajtó, illetve kirakatnyílásokkal. A zsaluk védelmét javasoljuk.

Sorszám: **10.**

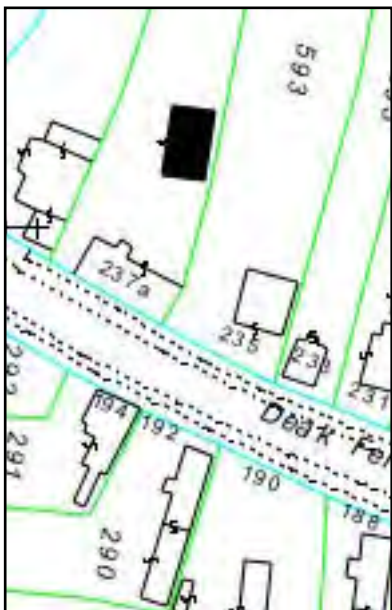
Cím: **Deák F. u. 237/a**

Helyrajzi szám: **590**

Védettségi fok: **Helyi védelem**

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Varázslatos és beláthatatlan, védelemre javasolt épület, semmikép sem elbontható.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: **11.**

Cím: **Deák F. u. 55.**

Helyrajzi szám: **740**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Jellegzetes példa egy szép régi ház tönkretételére: az előtte elhaladó utat megemelték, az épület ablakaira műanyag külső redőnytókos redőnyöket szereltek, tegola fedésű csüngőereszt kapcsoltak a melléképülethez.

Sorszám: **12.**

Cím: **Deák F. u. 79.**

Helyrajzi szám: **724**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Gyönyörű vakolatból készült oromzatszín, jellegzetes söjtöri házon. Sajnos az épület műszaki állapota reménytelen, ablakait kicserélték, gázvezetékét elvágták. Az előtte haladó közutat megemelték, ezzel az épületet pusztulásra ítéelve.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: **13.**

Cím: **Deák F. u. 104.**

Helyrajzi szám: **116/1**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A ház homlokzata polgári jellegetű, de az első épületrészhez körszlopos tornáccal bővített parasztház csatlakozik. Szép térkapcsolatok szül ez a szituáció. Többgenerációs díszítőmotívumok láthatók a házon.

Sorszám: **14.**

Cím: **Deák F. u. 180.**

Helyrajzi szám: **282**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Helyi védelemre javasolható lenne a szép arányú épületegyüttes, de mire legközelebb a helyszínre mentünk, az utcai főépület elbontásra került. Hosszú távon nem ez a jó döntés, mert idővel nem marad nyoma a település építéstörténetének.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: **15.**

Cím: **Deák F. u. 229.**

Helyrajzi szám: **598**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Az utcai épületet már elbontották, helyére új épült, de az udvari melléképületek még a régiek.

Sorszám: **16.**

Cím: **Deák F. u. 231/a**

Helyrajzi szám: **597**

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

A ház homlokzata valamikor polgári jellegetű volt, amit a homlokzaton még ma is látható boltozatos nyílásnyomok igazolnak.

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám: 17.

Cím: **Deák F. u. 241.**

Helyrajzi szám: 588

Védettségi fok:

Leírás, jellemzők, védendő értékek:

Az utcai épület régi homlokzatára az 1950-s években kockás dörzsvakolat került, de a melléképületek sora jellemzően megmaradt.

Javasoljuk általában a melléképületek megtartásának a támogatását.

A GENE-HEGYI KÁPOLNA

1938-ban, a szőlősgazdák adományaiból épült a gene-hegyi kápolna. Oltárképét, amely Szent Istvánt ábrázolja, Vidóczy Ilona tanító festette.

ÖRÖKSÉGVÉDELEM - ÉPÍTETT ÉRTÉKEK

Építészeti értékek védelme

VÉDETT RÉSZLETEK - KUTAK

Építészeti értékek védelme

**KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
RÉGÉSZETI SZAKTERÜLETI RÉSZ**

SÖJTÖR

Készült: Söjtör község településrendezési tervéhez
Megrendelő: Konfer Plan Bt.
Készítette: dr. Kvassay Judit régész

2006. január 10.

Tartalomjegyzék:

1. A tanulmány tárgya	33
2. Törvényi környezet	33
3. Vizsgálat (értékfelmérés)	
a.) történeti leírás, régészeti örökség	
b.) természet, táj, tájhasználat; településhálózat és településszerkezeti összefüggések	
c.) védettségek	
d.) az örökségi értékek elemzése	
e.) területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében	
4. Változtatási szándékok	53
a.) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás	
5.) Hatáselemzés a különböző hatásterületek kijelölésével (hatásvizsgálat és javaslatok)	53
a.) természeti táji hatások	
b.) régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei	
c.) folyamatok iránya, visszafordíthatósága	
d.) kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei	
Összefoglaló	56
Régészeti érintettség és a tervezés	58
A HÉSZ-be javasolt szövegrész	58
Nyilatkozat	60

Melléklet:

Söjtör község ismert régészeti lelőhelyei és régészeti érdekű területei (M = 1: 10 000)

1. A tanulmány tárgya:

Söjtör Község Önkormányzata a jogszabályi előírásoknak megfelelően hosszú távra szóló Településrendezési Tervet készített. Ehhez a 2001. évi LXIV. tv. 66. § (2) bekezdés alapján kulturális örökségvédelmi hatástanulmány szükséges, mely a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet 5. § (2) bekezdés értelmében az 1997. évi LXXVIII. tv. 9. § (3) bekezdése alapján véleményezésre megküldendő tervek kötelező alátámasztó munkarésze. A jelen régészeti tanulmány a rendelkezésünkre bocsátott térképen jelölt területeket foglalja magába.

Jelen munkát a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogvédelem illeti meg. A közzétett adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, a régészeti lelőhelyekre és a régészeti érdekű területekre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása vagy továbbadása harmadik fél számára csak a szerző engedélyével, a 17/2002. (VI.21.) NKÖM rendelet 7. §, valamint a 47/2001. (III.27.) Kormányrendelet szabályai szerint történhet.

2. Törvényi környezet:

(A vonatkozó hatályos jogszabályok és tartalmuk, azaz a régészettel érintett területeken követendő eljárás, jogok és kötelezettségek)

A régészeti lelőhelyekre, a régészeti kutatásra és a régészeti leletekre vonatkozó főbb jogszabályok:

2001. évi LXIV. törvény – örökségvédelmi törvény

1997. évi CXL. törvény, különösen a 38-49. § - múzeumi törvény

1996. évi LIII. törvény, kifejezetten a 23. és a 28. § - természetvédelmi törvény (táji értéként a halomsírok és a földvárak *ex lege* védelem alatt állnak)

1979. évi 2. törvényerejű rendelet – kulturális javak jogtalan átruházásáról

218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet – szabálysértésekről

47/2001. (III. 27.) Kormányrendelet – múzeumokban folytatható kutatásról

190/2001. (X. 18.) Kormányrendelet – Kulturális Örökségvédelmi Hivatalról

191/2001. (X. 18.) Kormányrendelet – örökségvédelmi bírságról

20/1999. (XII. 26.) NKÖM rendelet – szakfelügyelet rendjéről

1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet – szakemberek képzéséről

16/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet – örökségvédelmi hivatal eljárásrendjéről

17/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet – kulturális javak kiviteli szabályairól

18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet – régészeti feltárásokról

4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet – örökségvédelmi hatástanulmányról

BTK vonatkozó paragrafusai (157, 216/b, 316, 324, 325. §) – örökségi értékek kárára elkövetett veszélyeztetés, rongálás, megsemmisítés

Általában a 2001. évi LXIV. törvény és végrehajtási rendeletei alapján kell eljárni. Ennek alapján a régészeti területeket három kategóriába lehet besorolni:

1. fokozottan vagy kiemelten védett régészeti lelőhelyek
2. nyilvántartott régészeti lelőhelyek
3. régészeti érdekű területek.

1.) Védett régészeti területek esetében:

2001. évi LXIV. tv. 63. § (2) bekezdés a) pont

Védett régészeti területen bármilyen, a talajt 30 cm-nél mélyebben bolygató tevékenység végzéséhez a KÖH hatósági engedélye szükséges függetlenül az adott beruházást egyébként engedélyező államigazgatási szerv engedélyétől. A KÖH határozatának hiányában semmilyen munka nem végezhető. Egyebekben mindenben az adott területre a régészeti védelmet elrendelő miniszteri rendeletben (a korábbiak esetében határozatban) foglaltakat kell követni és betartani.

Régészeti védelmet (fokozott és kiemelt védelmi besorolásban) bárki kezdeményezhet a KÖH területileg illetékes regionális irodájánál vagy a Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóságán. A védelmi eljárást a Hivatal folytatja le, a védelem kimondásáról a NKÖM dönt miniszteri rendelet formájában.

2.) Nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében:

2001. évi LXIV. tv. 11. §

A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

2001. évi LXIV. tv. 63. § (2) bekezdés a) és (4) bekezdés a) pontjai

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében minden az eddigi használatától eltérő hasznosításhoz, építkezéshez, a talaj bolygatásával járó tevékenység végzéséhez a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes (hatósági vagy szakhatósági) engedélye szükséges.

2001. évi LXIV. tv. 65. § (1) bekezdés

Az engedélyezési eljárás miatt célszerű már a tervezés előtt a Hivatal előzetes nyilatkozatát kérni, hogy az adott beruházáshoz, hasznosításhoz (pl. építkezés, művelési ág változtatása, halastó kialakítása, stb.) hozzá fognak-e járulni, s ha igen, akkor milyen feltételekkel. Így a később megvalósíthatatlannak minősülő fölösleges tervezést, illetve a feltárás miatt történő nem várt időbeli csúszás és költségnövekedés kiküszöbölhető vagy előre kalkulálható lesz.

2001. évi LXIV. tv. 22. § (1)-(2) bekezdések

A földmunkával járó fejlesztésekkel a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által nyilvántartott régészeti lelőhelyeket – a (2) bekezdésben meghatározottak kivételével – el kell kerülni. Ha a lelőhely földmunkával való elkerülése a fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás máshol nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett területet előzetesen fel kell tárni.

2001. évi LXIV. tv. 22. és 23. §; 18/2001 NKÖM rendelet 14. §

A beruházás feltételeként adott esetben előírt régészeti feltárás költségei mindig a beruházót terhelik, mivel az ő érdeke a már ismert lelőhely megbolygatása. A régészeti feltárásra vonatkozó szerződést a beruházónak minden esetben a területileg illetékes múzeummal kell megkötnie. Ez általában a megyei, egyes területeken a helyi (városi) múzeum. A szerződés érvényességéhez a Hivatal jóváhagyása szükséges. Magát a feltárást bármelyik, a régészeti feltárások végzésére jogosult intézmény elvégezheti, amennyiben a szerződő felek erről megállapodásra tudnak jutni. A feltárásra jogosult intézményeket a 18/2001. (X.18.) NKÖM rendelet 2. § sorolja fel.

Nyilvántartott régészeti lelőhelyen a lelőhely jelenlegi használati módját csak akkor kell korlátozni, ha annak folytatásától a lelőhely súlyosan károsodhat, vagy fennáll a megsemmisülés veszélye. Ugyanez vonatkozik az ott a Hivatal hozzájárulásával végzett tevékenységekre is: amennyiben ennek során előre nem kalkulálható örökségvédelmi érdek merül fel, vagy nem várt jelenség mutatkozik, a végzett tevékenységet korlátozni kell. A Hivatalnak a munka felfüggesztése esetén lehetősége van kártérítés fizetésére, kisajátítás kezdeményezésére, vagy régészeti védelem megindítására.

2001. évi LXIV. tv. 82-85. §; 191/2001 Kormányrendelet

A régészeti lelőhelyben vagy a leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése büntetendő cselekmény (BTK hatálya alá esik), továbbá örökségvédelmi bírság kirovását eredményezi. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek a III. kategóriába tartoznak, vagyis a bírság a kötelezettségszegés vagy a károkozás mértéke szerint 10 ezer forinttól 25 millió forintig terjedhet.

3.) Régészeti érdekű területek, továbbá valamely tevékenység során bárhol újonnan észlelt régészeti lelőhely előkerülése esetében:

2001. évi LXIV. tv. 7. § 14. pont

Régészeti érdekű területnek számít minden olyan területrész, ahol régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető. Így ide kell sorolni minden talajbolygatással járó tevékenység végzésére kiszemelt területet is. E területekre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a beruházás során nem várt módon előkerülő régészeti leletekkel és objektumokkal fedett területekre. Az ilyenkor követendő eljárásban a helyi önkormányzat is feladatot kap.

2001. évi LXIV. tv. 24. és 25. §; 18/2001 NKÖM rendelet 15. §

Amennyiben ezeken a nem ismert vagy hivatalosan nem nyilvántartott régészeti lelőhelyeken régészeti jelenség vagy lelet kerül elő, a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett értesíteni kell a jegyzőt, aki a területileg illetékes múzeum és a KÖH szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építtetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli! A múzeum 24 órán belül írásban köteles nyilatkozni a munka folytathatóságáról. A szükséges beavatkozás költségeit (amennyiben időközben a KÖH nem regisztrált lelőhelyet a helyszínen) a feltárással jogosult intézmény köteles állni.

2001. évi LXIV. tv. 26. §; 18/2001 NKÖM rendelet 16. §

A lelet, illetve a lelőhely bejelentőjét jutalom illeti meg, amely nemesfémek esetében nem lehet kisebb a beszolgáltatott lelet nemesfémtartalmának piaci értékénél. A nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhelyben vagy az onnan származó leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése ugyancsak büntetendő cselekmény (BTK hatálya alá esik).

4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet

A Hivatal a rendeletben foglalt esetekben és tartalommal örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséhez kötheti szakhatósági állásfoglalásának megadását. Ez vonatkozik egyrészt a már ismert lelőhelyekre, másrészt a nagyobb felületet érintő beruházásokra bármely területen. A tanulmány elkészíttetése a beruházót terheli, készítésére a nevezett rendeletben feljogosítottak vállalkozhatnak.

A 2001. évi LXIV. törvény 66. § (2) bekezdés alapján készítendő hatástanulmányok tartalmi követelményeit részletesen tartalmazza a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet melléklete. Ugyanezen rendelet értelmében a hatástanulmány régészeti szakterületi részét csak felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező személy készítheti. A hatástanulmány készítője jogosultságán túl egyben nyilatkozik arról is, hogy a tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

3. Vizsgálat (értékelmérés)

a.) történeti leírás, régészeti örökség

Söjtör községre vonatkozóan még nem készült olyan községmonográfia, amely a település összes történeti, néprajzi és régészeti forrását feltárta, összefoglalta volna. A Száz magyar falu könyvesháza sorozatban megjelent Búza Péter: Söjtör (Kiadás hely és év nélkül, 237 oldal) című munkája, nem ad teljes áttekintést a falu történetéről, néhány általa kiemelt régészeti adata számos tévedéssel jelent meg. Söjtör községben jelentős területeken volt régészeti topográfiai terepbejárás, de nem mondható, hogy a településen elkészült a teljes (szisztematikus) régészeti topográfiai munka. Így mind a település történetét, mind pedig régészeti örökségét illetően a szórványosan rendelkezésre álló adatok használhatók.

A név a latin sextarius űrmértéknév ófelnémet *sehtari* (innen ered a magyar *sajtár* szó is) származékára vezethető vissza. Elsődlegesen sajttára emlékeztető mélyedést, völgyet jelölt – a falu nevét ilyen alakban is említik a források: *Sehterweulg*.

A településre vonatkozó első ismert okleveles adat 1214-ből származik, amikor a király eladományozta Ederics várföldet. Ennek a határjárásában említik a szomszédságában, a Válicka forrásánál, kelet felől a söjtörieket (sehterieket). 1259-ben mint a zalai várhoz tartozó falu szerepel. Első lakói tehát a király szolgálatában álló, katonáskodó népek lehettek. Hosszú időn át nem hallunk róla, csak a 14. század derekán, 1356-ban tűnik megint fel, mint a környék legjelentősebb földesura, a Hahót család birtoka. Több településrészről állt: Alsó- és Felső-söjtört, Közép- és Pusztasöjtört, Németfalut és Remetét említene a források. Az utóbbi kettőt időnként önálló falunak is mondják. 1499-ben viszont Alsósöjtör, más néven Remete szerepel egy oklevélben. 1356-ban Felső-Söjtörön Szent Adorján vértanú tiszteletére szentelt templom, Remetén pedig Szűz Mária tiszteletére emelt templom állt. Söjtör határában, a Válickán több malom is működött. A 15. század folyamán zálog, házasság és örökösödés révén több más család (Gersei, Bucsai, Kávási, Német, Dengyész, Kaczor) is szerzett birtokrészeket a településeken. 1465-ben Hahóti Benedek és László gyilkosság miatt elvesztették birtokaikat: Felső-, Közép- és Alsósöjtört, Remetét és Németfalut is. Ezt követően a települések jelentős része a Háshágyi család kezére került, akik felsősöjtöri nemesi udvarházukat megerősítették a török időkben. 1577-ben a törökök a váracsát felégették, Háshágyi Imre benne lelte halálát. 1598-ban legnagyobb birtokos Hahóti Gábor és a Háshágyiak, mellettük a Sennyei, Nyári, Glubiczar, Bakó, Rátkai, Istvánfi, Akach családok rendelkeztek részbirtokokkal. Németfaluban birtokosok voltak a Söjtöri, Gersei és a Hahóti család tagjai. A kanizsai vár eleste, 1600 után már Söjtör is közvetlenül a végek vidékével lett határos. A 17. század második felében sokat szenvedtek a falu lakói a kettős adóztatástól és a környéket sújtó török támadásoktól,

amelyek a települést sem kímélték. Alakosság száma a korabeli adóösszeírások alapján megfogyatkozott, de teljesen nem néptelenedett el, kivéve Németfalut, amelyet többé nem említenek a források és Felső-Söjtört, amely a század végén már lakatlan volt. A nemesi kúrián sem állt már ház. A pusztulás mértékére jellemző, hogy a megsemmisült templom védőszentjét is tévesen, Szent Erzsébetnek írták 1690-ben. A birtokosok is kicserélődtek, a korábbiakat felváltották a Tár, Balog és a Hertelendi család (az utóbbi Háshágyi rokonság révén került Söjtörré).

Söjtör község területén Horváth László András és H. Simon Katalin régészek vezetésével 1990. és 1991. évben voltak régészeti topográfiai terepbejárások. A terepbejárás munkák az adatok szerint a település területének jelentős részét, vélhetően az akkor bejárható földeket érintették. Arra vonatkozólag, hogy pontosan hol és mely területeken történt meg, illetve melyik területen nem volt, és miért maradt el a bejárás, nem találtunk kimutatást, tehát nem rendelkezünk adatokkal.

A településen több lelőhelyen volt régészeti feltárás:

- 1963-ban Valter Ilona végzett leletmentő ásatást a Vasvölgy II. régészeti lelőhelyen (57. lelőhely), Árpád-kori objektumokat tárt fel az épülő erdészeti út nyomvonalában.
- 1978-ban Vándor László végzett feltárást a Homokbányánál (15. lelőhely)
- 1982-ben dr. Horváth László végzett régészeti feltárást a Bonta-bükk erdőben (56. lelőhely), a 22 halomból álló sírmezőn 27 római kori sírt tárt fel.
- 1984-ben Szőke Béla Miklós és Vándor László vezetésével a Petőfi utcában (2. lelőhely) avar kori temető kutatására került sor, 9. századi, birituális temető 26 sírját tárták fel.

A község területén 56 ismert, különböző korszakból származó, nyilvántartott és jól lokalizálható régészeti lelőhely található. Kutató munkánk során, még találtunk lelőhelyre utaló adatokat, ezeknél azonban nem tudjuk a pontosabb helyszínt meghatározni további adatok hiánya miatt. A régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatokat a d.) pontban írjuk le. Söjtörön minden bizonnyal több régészeti lelőhely található, ezek felkutatására, az egész települést érintő, teljes szisztematikus topográfiai terepbejárás munkája lenne szükséges, ez azonban tanulmányunknak nem munkarésze. A rendelkezésünkre bocsátott terven feltüntetett fejlesztési területeken, helyszíni szemlét végeztünk.

b.) természet, táj, tájhasználat – településhálózat és településszerkezeti összefüggések

A település külterületén levő vízfolyásoknál a mélyebben fekvő közvetlen területek többnyire rét-legelő, a magasabb területek pedig szántó művelés alatt vannak, jelentősnek mondható az erdőterületek nagysága. Söjtör legjelentősebb vízfolyásai a

Válicka-patak és a Bükkalja-patak. A mai község határa több, a középkorban folyamán elpusztult település területét foglalja magában. Ezeket az a felkutatható adatok alapján az értékfelmérési részben bemutatam. Szomszéd települések Bak, Baktüttös, Tófej, Pusztaszentlászló, Pusztamagyaród, Hahót, Zalaszentmihály, Pölöske.

c.) védettségek

- régészetiileg védett területek:

A település közigazgatási határain belül az 1996. évi LIII. törvény, kifejezetten a 23. és a 28. § - természetvédelmi törvény (táji értéként a halomsírok és a földvárak ex lege védelem alatt állnak):

26. Söjtör-Gyürke-vár (GM 50/26) (KÖH nyilvántartási szám: 19080)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Árpád-kor, földvár)

27. Söjtör-Kastély-hely (GM 50/27) (KÖH nyilvántartási szám: 19081)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, erődítés, földvár)

56. Söjtör-Bonta-bükk (GM 50/55) (KÖH nyilvántartási szám: 19108)

(Római kor, halomsírok, 22 halom)

d.) az örökségi értékek elemzése

- nyilvántartott régészeti lelőhely és környezete:

A község közigazgatási területén található ismert régészeti lelőhelyek leletanyaga alapján is megállapítható, hogy a település szinte minden korszakban lakott volt. Jelenleg az alábbi korú és jellegű lelőhelyekről van pontosabb ismeretünk. A régészeti lelőhelyek jellegéből adódóan a teljesen pontos lokalizáció, még inkább pedig a pontos kiterjedés általában nem határozható meg pusztán a felszíni jelenségek alapján. Az adattári és szakirodalmi adatok alapján a jelenleg ismert érintett területek az alábbiak (lelőhelyenként a helyrajzi számok):

Söjtör ismert és lokalizálható régészeti lelőhelyei:

1. Söjtör–Templom (GM 50/1) (KÖH nyilvántartási szám: 19057)

(Középkor, templom, temető)

H. Simon Katalin–Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-90. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 170, 202/1, 202/3, 210/3, 210/4, 210/5, 210/6, 210/12, 212, 213, 214, 215, 216

2. Söjtör–Petőfi u. (GM 50/2) (KÖH nyilvántartási szám: 19058)

(Rézkor /Badani kultúra/, telep)

(Későbronzkor, telep)

(Népvándorláskor /Avar kor/, temető)

Szőke Béla Miklós–Vándor László régészeti ásatása 1984. (ZGM Adattár: 1755-94.)

H. Simon Katalin–Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 139. oldal. (VII/3.

Helyrajzi szám: 144, 145/1, 145/6, 145/8, 145/9, 145/10, 145/11, 145/12, 145/14, 145/15, 145/21, 145/26, 145/27, 145/28, 145/29, 145/30, 145/31, 145/32, 145/33, 145/34, 145/35, 145/36, 145/37, 145/38, 145/39, 145/40, 145/41, 145/42, 145/43, 145/44, 145/45, 245/46, 145/47, 145/48, 145/49, 145/50, 145/51, 145/56. 145/61

3. Söjtör-Telekalja-dűlő I. (GM 50/3) (KÖH nyilvántartási szám: 18941)

(Bronzkor, telep)

(Római kor, telep)

(Népvándorláskor, telep)

Horváth László András terepbejárásai 1990-91. (ZGM Adattár 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 049/3, 049/4, 049/5, 049/6, 049/7, 049/8, 049/9, 049/10, 049/11, 049/12, 049/13, 049/14, 149/15, 049/16, 049/17, 149/18, 049/19, 049/20, 049/21, 049/22, 049/23, 049/24, 049/25, 051/1, 053, 054

4. Söjtör-Berek (GM 50/4) (KÖH nyilvántartási szám: 19059)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/85.)

Helyrajzi szám: 088/1, 088/2

5. Söjtör-Farkas-rét(mező) (GM 50/5) (KÖH nyilvántartási szám: 19060)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. és 99. oldal. (IV/64. és VI/86.)

Helyrajzi szám: 0107

6. Söjtör-Csertán-telektől nyugatra (másképp: Marton-major) (GM 50/6)

(KÖH nyilvántartási szám: 19061)

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)
(Rézkor /Balaton-Lasinja kultúra/, telep)
(Római kor, telep)
(Középkor, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. és 99. oldal. (IV/65. és VI/87.)

Helyrajzi szám: 39/2, 39/3, 39/8, 39/9, 39/11, 39/12, 44/1, 44/2, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52

7. Söjtör-Válicka-part I. (GM 50/7) (KÖH nyilvántartási szám: 19062)

(Rézkor /Balaton-Lasinja kultúra/, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/88.)

Helyrajzi szám: 017/2, 018/3, 018/4

8. Söjtör-Válicka-part II. (GM 50/8) (KÖH nyilvántartási szám: 19063)

(Rézkor /Balaton-Lasinja kultúra/, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/89.)

Helyrajzi szám: 018/3, 018/4

9. Söjtör-Válicka-part III. (GM 50/9) (KÖH nyilvántartási szám: 19064)

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor, telep)

(Római kor, telep)

(Népvándorláskor, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. és 77. oldal. (IV/66. és V/20.)

Helyrajzi szám: 018/4, 018/6, 018/7, 024, 025/1, 025/2, 025/3, 025/5

10. Söjtör-Csuszó-alja I. (GM 50/10) (KÖH nyilvántartási szám: 19065)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Római kor, telep)

(Árpád-kor, telep)

(Későközépkor, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/90.)

Helyrajzi szám: 025/5, 029

11. Söjtör-Csuszó-alja II. (GM 50/11) (KÖH nyilvántartási szám: 19066)

(Őskor telep)

(Római kor, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 025/5, 025/6, 025/7, 025/8, 027/2, 028, 029

12. Söjtör-Válicka-dűlő (GM 50/12) (KÖH nyilvántartási szám: 19067)

(Középkor telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 027/2

13. Söjtör-Tüttösi-berek I. (GM 50/13) (KÖH nyilvántartási szám: 19068)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. és 99. oldal. (IV/67. és VI/91.)

Helyrajzi szám: 0170, 0171, 0172/1

14. Söjtör-Tüttösi-berek II. (GM 50/14) (KÖH nyilvántartási szám: 19069)

(Római kor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0170, 0171, 0172/1, 0172/2, 0174, 0185/2, 0189

15. Söjtör-Bükkalja-patak (GM 50/15) (KÖH nyilvántartási szám: 19070)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Árpád-kor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/92.)

Megjegyzés: Ugyanezen lelőhelyen a Homokbánya területén Vándor László 1978-ban egy Árpád-kori kemencét tárt fel (Rég.Füz.Ser. I. 32. /1979/ 99. oldal, Söjtör–Homokbánya lelőhelynévvel).

Helyrajzi szám: 039/2, 039/5, 039/8, 039/9, 039/10, 040

16. Söjtör-Vasvölgy (GM 50/16) (KÖH nyilvántartási szám: 19071)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. oldal. (IV/68.)

Helyrajzi szám: 352, 353, 0457, 0447/2, 0447/3, 0447/4, 0447/5, 0447/6, 0447/7, 0447/8, 0447/9, 0447/10, 0447/11, 0447/17, 0447/18, 0447/19, 0460, 0461, 0462, 0466, 0467, 0476/3, 0476/4

17. Söjtör-Kishidi-dűlő (GM 50/17) (KÖH nyilvántartási szám: 20326)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0457

18. Söjtör-Berzen (GM 50/18) (KÖH nyilvántartási szám: 19072)

(Őskor, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 0453, 0454

19. Söjtör-Deák kastély (GM 50/19) (KÖH nyilvántartási szám: 19073)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Bronzkor, telep)

(Árpád-kor, telep)

(Középkor, telep)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/93.)

Helyrajzi szám: 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 287, 288, 311, 312, 314, 315, 316/1, 317, 318, 319, 320, 321

20. Söjtör-Martontelek I. (GM 50/20) (KÖH nyilvántartási szám: 19074)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor, telep)

Szőke Béla Miklós-Frankovics Tibor terepbejárása 1984.

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. és 77. oldal. (IV/69. és V/21.)

Helyrajzi szám: 124, 125, 126, 131/2, 0358/51, 0358/73, 0358/74

21. Söjtör-Csurgó-puszta I. (GM 50/21) (KÖH nyilvántartási szám: 19076)

(Őskor, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1989-1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0236, 0237, 0238

22. Söjtör-Csurgó-puszta II. (GM 50/221) (KÖH nyilvántartási szám: 19075)

(Őskor, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1989-1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0228

23. Söjtör-Martontelek II. (GM 50/23) (KÖH nyilvántartási szám: 19077)

(Középkor, telep)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 73/7, 73/8, 73/9, 73/10, 73/11, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113/1, 113/2, 114, 115

24. Söjtör-Cigánypart (GM 50/24) (KÖH nyilvántartási szám: 19078)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 99. oldal. (VI/94.)

Helyrajzi szám: 75, 76, 77/1, 77/2, 77/4, 77/5, 87/1, 87/2, 88/1, 88/2, 89, 90, 91, 92, 93

25. Söjtör-Litvánalja I. (GM 50/25) (KÖH nyilvántartási szám: 19079)

(Őskor ? telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 02/2, 02/3, 02/5, 02/6, 02/9, 02/10, 02/11, 07, 08/1

26. Söjtör-Gyürke-vár (GM 50/26) (KÖH nyilvántartási szám: 19080)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Árpád-kor, földvár)

Vándor László terepbejárása 1976.

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 61. oldal. (IV/70.)

Helyrajzi szám: 2527, 2528, 2529, 2530, 2531/1, 2531/2, 2531/3, 2531/4, 2532, 2533, 2534, 2535, 3482, 074/10

27. Söjtör-Kastély-hely (GM 50/27) (KÖH nyilvántartási szám: 19081)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, erődítés, földvár)

Szentmihályi Imre 1953-as gyűjtőnaplójában említi a régészeti lelőhelyet és leírja megfigyelését. (Gy.N. 1953. I. 159, 161. oldal)

Valter Ilona: Régészeti lelőhely bejelentések (ZGM Adattár 382)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 071, 072

28. Söjtör-Alsómajorkút (GM 50/28) (KÖH nyilvántartási szám: 19082)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/71.)

Helyrajzi szám: 0299/2, 0299/3, 0299/4, 0299/5, 0299/6, 0299/7, 0299/8, 0299/9

29. Söjtör-Harangoskút (GM 50/29) (KÖH nyilvántartási szám: 19083)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

(Későközépkor, telep)

(Későközépkor-Koraújkor /Törökkor/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 100. oldal. (VI/95.)

Megj.: ZGM Adattár 2346-2001. szám alatti dokumentációban Söjtör-Felső-temető lelőhelynéven is megtalálható! (GM 50/58)

Helyrajzi szám: 0299/2, 0299/3, 0299/4, 0299/5, 0299/6, 0317/3, 0317/4, 0317/5, 0317/6, 0339/3, 0339/4, 0334, 0340, 0341/4, 0341/6, 0341/7, 0350/20, 0352/4, 0352/5, 0353, 0354, 0356

30. Söjtör-Telekalja-dűlő II. (GM 50/30) (KÖH nyilvántartási szám: 19084)

(Újkor, telep)

Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 051/4

31. Söjtör-Csurgó-völgy I. (GM 50/31) (KÖH nyilvántartási szám: 19085)

(Újkőkor /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor /Balaton-Lásinja kultúra/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. és 100. oldal. (IV/72. és VI/96.)

Helyrajzi szám: 0322/3, 0322/4, 0323/2, 0357, 0363/8

32. Söjtör.Baráti-pusztai I. (GM 50/32) (KÖH nyilvántartási szám: 19086)

(Őskor, telep)

(Árpád-kor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0249

- 33. Söjtör-Csurgó-dűlő I. (GM 50/33) (KÖH nyilvántartási szám: 19087)**
(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)
H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)
Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/73.)
Helyrajzi szám: 0263
- 34. Söjtör-Csurgó-dűlő II. (GM 50/34) (KÖH nyilvántartási szám: 19088)**
(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)
H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)
Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/74.)
Helyrajzi szám: 0263
- 35. Söjtör-Harangos-kuti-dűlő (GM 50/35) (KÖH nyilvántartási szám: 19089)**
(Újkőkör, telep)
(Középkör?, telep)
H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)
Helyrajzi szám: 0196/2, 0323/2
- 36. Söjtör-Baráti-puszta II. (GM 50/36) (KÖH nyilvántartási szám: 19090)**
(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)
H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)
Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/75.)
Helyrajzi szám: 0246/1, 0247
- 37. Söjtör (GM 50/37) (KÖH nyilvántartási szám: 19091)**
(Árpád-kör, telep)
H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)
Helyrajzi szám: 0243
- 38. Söjtör-Baráti-puszta III. (GM 50/38) (KÖH nyilvántartási szám: 19092)**

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)

(Rézkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. és 77. oldal. (IV/76. és V/22.)

Helyrajzi szám: 0254/3, 0254/4, 0254/5, 0254/6, 0254/7, 0254/8

39. Söjtör-Söjtöri-hegyhát (GM 50/38) (KÖH nyilvántartási szám: 18942)

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990-1991. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/77.)

Helyrajzi szám: 0512, 0565, 0566

40. Söjtör-Rapát (GM 50/40) (KÖH nyilvántartási szám: 19093)

(Őskor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902, 2903/1, 2903/2, 2904, 2905

41. Söjtör-Ürükert (GM 50/41) (KÖH nyilvántartási szám: 19094)

(Rézkor /Tűzdelt Barázdás Díszű Kerámia Kultúra/, telep)

(Vaskor /Kelta/, telep)

(Későközépkor-Koraújkör /Törökkör/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása és leletmentése 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 125. oldal. (VII/7.)

Helyrajzi szám: 20/1, 20/2, 20/3, 20/4, 20/5, 20/6, 20/7, 20/8, 20/9, 21, 0358/10, 0358/11, 0358/12, 0358/13, 0358/14, 0358/15, 0358/16, 0358/17, 0358/18

42. Söjtör-Szénásvölgyi-dűlő (GM 50/42) (KÖH nyilvántartási szám: 19095)

(Őskor, telep)

(Római kor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0185/1, 0185/3, 0187

43. Söjtör-Fűz-völgy (GM 50/43) (KÖH nyilvántartási szám: 19096)

(Későbronzkor, telep)

(Római kor, telep)

**H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása és leletmentése 1990.
(ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)**

Helyrajzi szám: 0179/1

44. Söjtör-Putri-rét I. (GM 50/44) (KÖH nyilvántartási szám: 19097)

(Későközépkor, telep)

**H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-
1990. és 2346-2001.)**

Helyrajzi szám: 0138, 0138/2, 0138/4, 0140, 0141/1, 0141/2, 0141/3

45. Söjtör-Putri-rét II. (GM 50/45) (KÖH nyilvántartási szám: 19098)

(Újkőkör /DVK/, telep)

**H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-
1990. és 2346-2001.)**

**Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die
Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 40. oldal. (III/44.)**

Helyrajzi szám: 0138/2

46. Söjtör-Jandó-kút I. (GM 50/46) (KÖH nyilvántartási szám: 19099)

(Őskor, telep)

(Római kor, telep)

(Árpád-kor, telep)

**H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-
1990. és 2346-2001.)**

Helyrajzi szám: 0138/2

47. Söjtör-Jandó-kút II. (GM 50/47) (KÖH nyilvántartási szám: 19100)

(Későbronzkor, telep)

(Római kor, telep)

(Népvándorláskor, telep)

(Középkor, telep)

**H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-
1990. és 2346-2001.)**

Helyrajzi szám: 0118/2

48. Söjtör-Usztató-dűlő (GM 50/48) (KÖH nyilvántartási szám: 19101)

(Újkőkör /DVK/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 40. oldal. (III/45.)

Helyrajzi szám: 0175/1

49. Söjtör-Füzi-völgytől északra (GM 50/49) (KÖH nyilvántartási szám: 19102)

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/78.)

Helyrajzi szám: 0278, 0288/2

50. Söjtör-Nyires-tető (GM 50/50) (KÖH nyilvántartási szám: 19103)

(Újkőkör /Lengyeli kultúra/, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 62. oldal. (IV/79.)

Helyrajzi szám: 0422

51. Söjtör-Börzön (GM 50/51) (KÖH nyilvántartási szám: 19104)

(Újkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Helyrajzi szám: 0428/1

52. Söjtör-Jobbágyi-erdő (GM 50/52) (KÖH nyilvántartási szám: 19105)

(Újkőkör, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 25. oldal. (II/10.)

Helyrajzi szám: 0397/1

53. Söjtör-Cinegés-dűlő (GM 50/53) (KÖH nyilvántartási szám: 19106)

(Rézkor /Badeni kultúra/, telep)

(Középkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 145. oldal. (VII/6.)

Helyrajzi szám: 0361/8, 0367, 0370

54. Söjtör-Pap-fenyő-oldal (GM 50/54) (KÖH nyilvántartási szám: 18943)

(Rézkor, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 77. oldal. (V/23.)

Helyrajzi szám: 0422

55. Söjtör-Tüttösi-berek III. (GM 50/55) (KÖH nyilvántartási szám: 19108)

(Rézkor /Badeni kultúra/, telep)

(Középkor?, telep)

H. Simon Katalin-Horváth László András terepbejárása 1990. (ZGM Adattár 1478-1990. és 2346-2001.)

Publikáció: László A. Horváth–Katalin H. Simon: Das Neolithikum und die Kupferzeit in Südwesttransdanubien (2003) 40. oldal. (III/46.)

Helyrajzi szám: 0163, 0171, 0172/2, 0174, 0184, 0187

56. Söjtör-Bonta-bükk (GM 50/55) (KÖH nyilvántartási szám: 19108)

(Római kor, halomsírok, 22 halom)

Horváth László ásatása 1982 (ZGM Adattár 989/83.)

Tábori László 1983: Zala megyei római halomsírok terepbejárási dokumentációja (ZGM Adattár 1026/84.)

Helyrajzi szám: 0184

További pontosan nem lokalizálható régészeti lelőhelyek:

57. Söjtör-Vasvölgy II. (GM 50/57) (KÖH nyilvántartásában nem szerepel!)

(Árpád-kor, telep)

Valter Ilona 1963-ban végzett leletmentést a lelőhelyen (ZGM Adattár 382. és 2346-2001.)

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a lelőhely pontosan nem lokalizálható!

58. Söjtör-Németfalu (GM 50/59) (KÖH nyilvántartásában nem szerepel!)

(Középkor, telep)

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a lelőhely pontosan nem lokalizálható!

Még a következő régészeti lelőhelyre utaló leletek adatai állnak rendelkezésünkre:

A/ Söjtör, Deák Ferenc birtoka: 2 csiszolt kőbaltát került a sümegi Darnay gyűjteménybe, majd onnan a keszthelyi Balatoni Múzeumba /H.Simon Katalin: Der Stand und die Aufgaben der Neolithikum- und Kupferzeitforschung im Komitat Zala. Zalai Múzeum 2(1990) 49.old./

Ezen adatok szerepelnek Darnay Kálmán: Sümegh és vidékének őskora. Archeológiai közlemények 1899. 6. oldal

Ezen adatok később szerepelnek: Valter Ilona: Jelentés a Zala völgyében végzett terepbejárásról 1962. ZGM Adattár 161. 7. oldalon (A KÖH adatfelvevője a két kőbaltát külön nyilvántartási számra vette: BM 58.452.1. leltári számú leletet KÖH 39517 nyilvántartási számon, míg BM. 58. 256. 1. leltári számút KÖH 39518 nyilvántartási számon)

B/ Söjtör, a szőlőhegy lábánál: 1941-ben bronz nyak- és karperec töredékek, bronz öntőrögök kerültek a Magyar Nemzeti Múzeumba 25/1941.1–2. (késő bronzkor)

C/ Söjtör–Curgó-pusztá: római kori edénytöredék /Bónis Éva: A Császárkori edényművesség termékei Pannoniában. Dissertationes Pannonicae Ser. II. No. 20. Budapest 94. o./

D/ Söjtör–ismeretlen lelőhelyről: 1929-ben töredékes bronz szobor került a Magyar Nemzeti Múzeumba, 16/1929

F/ Söjtörről egy darab vaszabla került elő: Valter Ilona: Jelentés a Zala völgyében végzett terepbejárásról 1962. ZGM Adattár 161. 8. oldal (KÖH nyilvántartási szám: 39519) BM 10. 241.

- régészeti érdekű terület:

Ide kell sorolni minden, az egykori és mai vízfolyások és nagyobb árkok mentén fekvő lankás domboldalak területét (lásd mellékelt térképen !).

e.) területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggérendszerében

A jelenlegi területhasználat és területi állapot (mezőgazdasági művelés, azon belül

legjobban a szántás) a kulturális örökség régészeti elemeit nagymértékben érinti. A régészeti érdekű területeken, vélhetően több régészeti lelőhely is található. Ezek pontosabb területeit csak teljes szisztematikus régészeti topográfiai terepbejárási munkával lehetne megállapítani. Általánosságban megállapítható, hogy a régészeti lelőhelyeket a talajművelés súlyosan károsítja, és veszélyezteti.

4. Változtatási szándékok

a.) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

A rendelkezésre bocsátott településszerkezeti koncepció alapján a település összterületéhez viszonyítva csak kisebbnek mondható földnagyságokat érintő területhasználati változások vannak tervbe véve: négy helyszínen lakóterületi bővülés és egy helyszínen temetőbővítés. További egy-egy helyszínen gazdasági területfejlesztés és üdülőterület fejlesztés. Valamint egy helyszínen zöldterület kialakítás. A tervezett lakóterületi fejlesztések közül három helyszín régészeti lelőhelyet érint, egy pedig régészeti érdekű terület. Az északi lakóterületi fejlesztés két régészeti lelőhelyet (23. és 24.) a középső a Deák kúriától keletre fekvő terület egy régészeti lelőhelyet (19.) érint. A délkeleti fejlesztési terület szintén egy lelőhelyet (16.), míg a tervezett délnyugati lakóterületi fejlesztés teljes egészében, régészeti érdekű földterületeket érint. A gazdasági fejlesztési terület északi vége érinti a 25. sz. régészeti lelőhelyet, míg a keleti széle régészeti érdekű területet érint. A tervezett üdülőterületi fejlesztés a 16. sz. lelőhelytől közvetlenül délkeletre, jelentős területen régészeti érdekű földeket érint. A temetőbővítés mai ismereteink szerint nem érint lelőhelyet, azonban közvetlen közelében található a 18. sz. régészeti lelőhely. Zöldterület kialakítása érinti a 20. sz. régészeti lelőhelyet. A településen a fejlesztési területeknél helyszíni szemlét tartottunk, a földeken, jelen pillanatban további régészeti topográfiai terepbejárást nem lehetséges végezni, a területek így javarészt további régészeti megfigyelésre alkalmatlanok.

5. Hatáselemzés a különböző hatásterületek kijelölésével (hatásvizsgálat és javaslatok)

a.) természeti, táji hatások

A régészeti lelőhelyekre új természeti vagy táji hatások nem várhatók.

b.) régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei

A helyi, önkormányzat által rendeletben kimondott régészeti védelemnek

csak abban az esetben van értelme és létjogosultsága, ha az egyes területek számára az éppen hatályos jogszabályokban biztosítottnál erősebb védelmet garantál. Ez különösen a régészeti érdekű területek esetében jelenthet átmeneti megoldás arra az időszakra, amíg az érintett terület régészeti lelőhellyel való érintettsége egyértelműen kiderül. A településen helyi védelemre jelenleg nem javasolunk területeket.

Régészeti szempontból alapvetően fontos, hogy minden egyes nyilvántartott lelőhelyet érintő munkálat esetében, továbbá minden olyan esetben, amikor váratlanul régészeti lelet vagy jelenség kerül elő, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt (KÖH) értesíteni kell (ez utóbbi esetben a területileg illetékes Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága értesítésével párhuzamosan).

A beruházások esetében a szükségessé váló megelőző régészeti feltárások költségét a beruházónak kell állnia. A váratlanul előkerülő lelőhelyek kapcsán szükséges mentő feltárások jelentős időkiesést okozhatnak egy-egy beruházás során. Ennek elkerülése érdekében szükséges az előrelátó tervezés, valamint a fejlesztések során a régészeti pluszköltségek tervezése.

Söjtör esetében nagyrészt a község külterületein vannak régészeti lelőhelyek (lásd: mellékelt térkép) és régészeti érdekű területekkel érintett telkek. Ezen területek jelentős részben szántók. A lelőhelyek megmaradása nagyban függ attól, hogy a jelenlegi veszélyeztetés (a rendszeres talajbolygatás) folytatódik-e, vagy a lelőhellyel érintett földrészleteken más, bolygatással nem járó művelésre vagy hasznosításra térnek át. A szántás – különösen a mélyszántás, a talajlazítás – folyamatos állagromlást okoz az érintett területeken, tartós, több évtizedes ilyen jellegű használat során pedig teljes megsemmisüléssel fenyeget. Ezeken a területeken a szántóként való használatot, mint az eddigi használati módot, az esetek többségében korlátozni ugyan nem szükséges, de javasolt a művelési ág megváltoztatása olyan módon, hogy az a lelőhelyek tartós és további romlással nem járó fennmaradását garantálja: javasolt a gyepterület művelési ág és ennek megfelelően a füvesítés utáni kaszálóként vagy legelőként való hasznosítás bevezetésének megfontolása. A gyepterület, rét, legelő művelések a régészeti lelőhelyek állapotának háborítatlan megőrzése szempontjából kifejezetten kedvezőek. Fentiek természetesen a majdan ismertté váló régészeti lelőhelyekre is vonatkoznak.

Jelen esetben a belterületi zöldterület fejlesztésénél, az érintett 20. számú régészeti lelőhely esetén tulajdonképpen a fejlesztési tervben erről van szó. Ugyanakkor felhívom a figyelmet, hogy a zöldterület kialakítás nem folyhat gépi talajegyengetéssel. Füvesítés előtt a területen földmunkát végezni tilos, hiszen ez megrongálná a régészeti lelőhelyet, jelenségeket. Javasoljuk a területileg illetékes Zala Megyei Múzeumok Szakembereinek bevonását a majdani munkába.

Bármilyen újabb beruházás (pl. alagcsövezés, meliorizálás, talajlazítás, csatornaásás, homok-, agyag-, vagy földbányászás, magas- vagy mélyépítés, útépités, stb.) jelentős károkat okozhat a lelőhelyeken, ezért ezek a tevékenységek minden esetben a Hivatal előzetes szakhatósági engedélyéhez kötöttek. A Hivatal saját hatáskörében mérlegeli a tervezett beruházás és az általa a régészeti örökségben keletkező visszafordíthatatlan folyamatok arányát, viszonyát, majd a jogszabályokkal összhangban ezek alapján engedélyezi, kikötésekkel (pl. a beruházó költségére történő megelőző feltárás vagy régészeti felügyelet elrendelésével) engedélyezi, vagy elutasítja az engedélykérelmet. A lelőhelyekkel érintett területeken az ipari vagy építési területek kijelölését mellőzni kell.

Jelen esetben a tervezett fejlesztések, mint a 4. a pontban leírtuk öt ismert és nyilvántartott régészeti lelőhelyet is érintenek. (16., 19., 23., 24., 25.) Ugyanakkor, régészeti érdekű területekre terveznek lakóterületeket, gazdasági területet és üdülőterületet is. A temetőbővítés mai ismereteink szerint nem érint lelőhelyet, azonban közvetlen közelében található a 18. sz. régészeti lelőhely. Ennek kialakítás előtt javasoljuk, hogy kerüljön tisztázásra a régészeti lelőhely esetleges érintettsége. Erre véleményünk szerint csak próbafeltárás adhat pontosabb választ.

Javasoljuk, hogy a tervezők, a régészeti lelőhelyekkel érintett földeken ne jelöljenek ki lakóterület kialakítást, gazdasági területfejlesztést és üdülőterület kialakítást sem. Előzetes hozzájárulás nélkül építési tevékenység, földmunka vagy fatelepítés nem végezhető. Kert, szőlő, vagy gyümölcsös kialakítása, illetve erdő telepítése többnyire jelentős veszélyt jelenthet a régészeti lelőhelyre nézve, ugyanis a szőlő és kertműveléshez, illetve az erdőgazdálkodáshoz általában kapcsolódó műveletek (pl. rigolírozás, szőlőirtás, új ültetvény telepítése, fásítás, tuskózás) a lelőhelyek részbeni bolygatásával vagy megsemmisítésével járhatnak. E tevékenységeket ezért lehetőleg kerülni kell. A jelenlegi területhasználatok módosításához ezért javasolt a KÖH előzetes állásfoglalásának beszerzése. A belterületi, vagy egyéb beépített területrészekben azok az építési munkálatok, melyek a talajt 30 cm-nél mélyebben bolygatják (pl. ház-, pince-, vagy kerítésalap ásása, közművek vezetése, tereprendezés, oszlopállítás, fásítás, szőlőtelepítés, árokásás, útépités, stb.), ugyancsak veszélyeztető forrásnak minősülnek.

Az 1., 2., 6., 16., 18., 19., 20., 23., 24., 25., 41. számú régészeti lelőhelyek belterületen, jelentős részben lakott területen találhatók, a lelőhelyek területén végzendő bármilyen fenti tevékenység tervezésekor szakhatóságként meg kell keresni a Hivatalt.

Egy-egy nagyobb területet érintő bármely beruházás esetén célszerű külön hatásvizsgálat készíttetése. A légifotó, az adott teljes területet érintő szisztematikus terepbejárás, geofizikai felmérés alkalmazásával a lelőhelyek

kiterjedése és jellege viszonylag jól meghatározható. A terv véglegesítését megelőzően, saját megrendelésre készített hatásvizsgálat révén ugyanis elkerülhető, hogy a terv az engedélyezési fázisban a Hivatal által elutasításra, vagy nem várt mértékben módosításra kerüljön. A hatásvizsgálat beruházó általi elkészíttetését ugyanakkor a Hivatal is elrendelheti. Egy-egy konkrét tervezés megkezdésekor ezért mindenképp értesíteni kell a KÖH területileg illetékes irodáját.

Amennyiben a lelőhelyeken és régészeti érdekű területeken kívül kerülne elő lelet vagy jelenség, akkor a korábban részletesen is leírt jogszabályok szerint kell eljárni.

c.) folyamatok iránya, visszafordíthatósága

A jelenlegi károsan ható folyamat (talaj bolygatása) a fokozatos állagromlást jelentik a lelőhelyek számára. E folyamat elméletileg visszafordítható lenne, ha a területeken a talajművelést a már felvázolt módon megváltoztatnák. Ehhez a települési Önkormányzat, a szakemberek (KÖH, Megyei Múzeum) és az érintett magánszemélyek vagy vállalkozások konstruktív együttműködése szükséges. Ellenkező esetben a folyamat megfordíthatatlannak látszik, és előbb vagy utóbb menthetetlenül a régészeti lelőhelyek teljes megsemmisüléséhez vezet.

d.) kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

A jogszabályok nem írnak elő kárenyhítési vagy ellentételezési kötelezettséget arra az esetre, ha egy terület tulajdonosát az előírások vagy a jogszabályból eredő kötelezettségei miatt hátrányok érik. Ugyanakkor a kárpótlás lehetőségét nem is zárja ki semmi, így ez minden esetben az érintett felek megegyezésétől függ.

Összefoglaló

Söjtör községben jelentős területeken volt régészeti topográfiai terepbejárás, de nem mondható, hogy a településen elkészült a teljes (szisztematikus) régészeti topográfiai munka. A község területén 56 ismert, különböző korszakból származó, nyilvántartott és jól lokalizálható régészeti lelőhely található. Mindezek mellett, minden bizonnyal több régészeti lelőhely található, ezek felkutatására, az egész települést érintő teljes szisztematikus topográfiai terepbejárás munkája lenne szükséges, ez azonban tanulmányunknak nem munkarésze. Söjtör esetében is nagyrészt a község külterületein vannak régészeti lelőhelyek (lásd: mellékelt térkép) és régészeti érdekű területekkel érintett telkek. Ezen területek jelentős részben szántók.

Az 1., 2., 6., 16., 18., 19., 20., 23., 24., 25., 41. számú régészeti lelőhelyek belterületen, jelentős részben lakott területen találhatók, a lelőhelyek területén

végzendő bármilyen fenti tevékenység tervezésekor szakhatóságként meg kell keresni a Hivatalt.

A rendelkezésre bocsátott településszerkezeti koncepció alapján a település összterületéhez viszonyítva csak kisebbnek mondható földnagyságokat érintő területhasználati változások vannak tervbe véve: négy helyszínen lakóterületi bővülés és egy helyszínen temetőbővítés. További egy-egy helyszínen gazdasági területfejlesztés és üdülőterület fejlesztés. Valamint egy helyszínen zöldterület kialakítás. A tervezett lakóterületi fejlesztések közül három helyszín régészeti lelőhelyet érint, egy pedig régészeti érdekű terület. Az északi lakóterületi fejlesztés két régészeti lelőhelyet (23. és 24.) a középső a Deák kúriától keletre fekvő terület egy régészeti lelőhelyet (19.) érint. A délkeleti fejlesztési terület szintén egy lelőhelyet (16.), míg a tervezett délnyugati lakóterületi fejlesztés teljes egészében, régészeti érdekű földterületeket érint.

A gazdasági fejlesztési terület északi vége érinti a 25. sz. régészeti lelőhelyet, míg a keleti széle régészeti érdekű területet érint. A tervezett üdülőterületi fejlesztés a 16. sz. lelőhelytől közvetlenül délkeletre, jelentős területen régészeti érdekű földeket érint. A temetőbővítés mai ismereteink szerint nem érint lelőhelyet, azonban közvetlen közelében található a 18. sz. régészeti lelőhely. Zöldterület kialakítása érinti a 20. sz. régészeti lelőhelyet. A településen a fejlesztési területeknél helyszíni szemlét tartottunk, a földek, nagy részén jelen pillanatban régészeti topográfiai terepbejárást nem lehetséges végezni, a területek így javarészt további régészeti megfigyelésre alkalmatlanok. A belterületi zöldterület fejlesztésénél, az érintett 20. számú régészeti lelőhelynél felhívjuk a figyelmet, hogy a zöldterület kialakítás nem folyhat gépi talajegyenetéssel. Fűvesítés előtt a területen földmunkát végezni tilos, hiszen ez megrongálná a régészeti lelőhelyet, jelenségeket. Javasoljuk a területileg illetékes Zala Megyei Múzeumok Szakembereinek bevonását a majdani munkába.

Söjtör községben a tervezett fejlesztések tehát, öt ismert és nyilvántartott régészeti lelőhelyet is érintenek. (16., 19., 23., 24., 25.) Régészeti érdekű területekre terveznek lakóterületeket, gazdasági területet és üdülőterületet is. A temetőbővítés mai ismereteink szerint nem érint lelőhelyet, azonban közvetlen közelében található a 18. sz. régészeti lelőhely. Ennek kialakítás előtt javasoljuk, hogy kerüljön tisztázásra a régészeti lelőhely esetleges érintettsége. Erre véleményünk szerint csak próbafeltárás adhat pontosabb választ.

Javasoljuk, hogy a tervezők, a régészeti lelőhelyekkel érintett földeken ne jelöljenek ki lakóterület kialakítást, gazdasági területfejlesztést és üdülőterület kialakítást sem. Előzetes hozzájárulás nélkül építési tevékenység, földmunka vagy fatelepítés nem végezhető. Kert, szőlő, vagy gyümölcsös kialakítása, illetve erdő telepítése többnyire jelentős veszélyt jelenthet a régészeti lelőhelyre nézve, ugyanis a szőlő és kertműveléshez, illetve az erdőgazdálkodáshoz általában kapcsolódó műveletek (pl. rigolírozás, szőlőirtás, új ültetvény telepítése, fásítás, tuskózás) a lelőhelyek részbeni

bolygatásával vagy megsemmisítésével járhatnak. E tevékenységeket ezért kerülni kell.

A régészeti területek megőrzése elkerülhetetlen feladat, s ezért a legtöbbet és a leghatékonyabban a község lakói és vezetése tehetnek.

Régészeti érintettség és a tervezés:

A talaj bolygatásával járó tevékenységek során régészeti szempontból kiemelten vizsgálendő területek általában véve a tervezett aszfaltos utak építésével érintett területek, belterületbe vonni kívánt új területek, ipari hasznosításra kiszemelt területek, egyéb beépítésre szánt területek, ill. az erdősíteni vagy vízzel elárasztani tervezett földrészletek. Ezeken a területeken beruházás tervezése esetén, már a tervezés legelején javasolt a Hivatal előzetes állásfoglalásának beszerzése. Ebben a hivatal nyilatkozni tud arról, hogy az érintett területen időközben vett-e nyilvántartásba régészeti lelőhelyet, illetve, hogy az adott beruházás megvalósításához hozzá fog-e járulni, és ha igen, akkor milyen feltételekkel. A Hivatal állásfoglalásának kialakításához a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelettel összhangban elrendelheti örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetését.

A jelen hatástanulmány a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján készült. A község területén időközben előkerülő lelőhelyekről a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal vezet közhiteles nyilvántartást. Javasolt minden tervezett beruházás előtt a lelőhellyel való érintettségről időben meggyőződni. A régészeti érdekű területeken bármilyen tevékenység tervezése során javasolt a Hivatal megkeresése.

A HÉSZ-be javasolt szövegrész:

„Régészeti érintettség esetén a 2001. évi LXIV. törvény és a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendeletek alapján kell eljárni.

A fokozottan vagy kiemelten védett régészeti lelőhelyeken a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal az egyéb eljáró szervtől függetlenül is hatóság.

Minden nyilvántartott régészeti lelőhelyet érintő, a talajt 30 cm-nél mélyebben bolygató tevékenység esetében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes (szakhatósági) engedélyének beszerzése szükséges.

A régészeti érdekű területeken tervezett munkálatok esetében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt véleményező szervként be kell vonni még a tervezés fázisában.

Minden olyan esetben, amikor lelet vagy jelenség kerül elő, a területileg illetékes múzeumot és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt értesíteni kell.

A nagy felületeket érintő beruházások előtt a Hivatal hatásvizsgálat készítését írhatja elő.

A régészeti örökséget érintő egyéb kérdésekben a rendezési tervhez készített hatástanulmányban foglaltak az irányadók.”

NYILATKOZAT

Alulírott, **dr. Kvassay Judit**, régész, nyilatkozom, hogy a 4/2001 (II. 20.) NKÖM rendelet 6. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben, valamint a nevezett jogszabályi hely (2) bekezdésében foglalt előírásnak megfelelően rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Régész diploma száma: 417/1979 (ELTE-BTK)

Szakértői engedély száma: 2.2.2/17/2002.

Névjegyzéki sorszáma: Sz-32/2002. (NKÖM)

Az általam ellenjegyzett örökségvédelmi hatástanulmány (Söjtör), illetve annak általam jegyzett részei az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készültek, a tanulmányban szereplő tervezett megoldásokra vonatkozó javaslatok azoknak mindenben megfelelnek.

2006. január 10.

dr. Kvassay Judit
régész